

A diáktársadalom szociológiája.

Irta: RADOS K. BÉLA.

Egyik legnagyobb német szociológus, F. Tönnies az egész modern történeti fejlődést összegezi abban, hogy a hajdani organikus életközösségek (Gemeinschaft-ok) helyébe laza és az individualizmus folytán széthulló társulatok léptek (Gesellschaft-ok). Megállapítja, hogy nagy kulturák, nagy egyéniségek csak a szerves életközösségekből szülehetnek, milyen a falú, a család, az egyházközség, a kis város, a fejedelmi udvar stb. Ezzel szemben napjaink mechanikus összetételű társulati formái: a részvénytársaság, a parlament, a tőzsde, a nagyváros, az újság-szerkesztőség, egyszóval az amerikanizmus formái csak civilizációt teremthetnek minden mélyebb lelki tartalom nélkül.

Vajjon a mai egyetem organikus közössége-e a diákságnak és tanárságnak, avagy csupán „társulat”. A hajdani kollégiumok tényleg szerves életközösségek voltak. Diákok és tanárok egy tető alatt laktak, egy asztalnál ettek. Mindenki ismert mindenkit, sőt egymás családját is fel az ősökig. Ehhez járult a kollégium történelmi levegője, miáltal nemcsak az élő generáció fogadta be, magába az új diákot, hanem az apák és nagyapák láthatatlan szelleme. Aki a kollégium küszöbét átlépte, az egy örökkévaló egységbe olvadt, s ha elég érzékeny volt, saját kis énjét kitágulni érezte nemzedékek diák-sorsává. Csak ebből a csodálatos lelki egységből, a kollégiumból, léphetett elő az egész reformkorszak Csokonaytól a Bolyaiakon át Arany Jánosig.

Ezzel szemben a mai, különösen a fővárosi egyetem a XIX. század individualizmusa és egy bűnös paedagogiai laissez faire által gyökértelen diákeletek széthulló darabkáira a tomizált törzsközösség, azaz inkább társulat. Miként egy részvénytársaság egyes tagjai egymást nem ismerik, illetve csak igen gyér alkalmakkor, az osztalék megállapításakor váltanak egymással néhány szót, úgy az egyetemek folyosóin az index aláíratások és némely vizsga alkalmával egy-két elejtett csipős megjegyzés vagy zaftos anekdota képezi az egész lelki kapcsot a diáktársadalomban. Amerikában valósággal autón száguúldanak el egymás mellett minden köszönés nélkül. Nem is köti őket semmi kapocs sem a társakhoz, sem az egyetemhez. Még a félév kellős közepén is bármikor felkerekedhetnek

és a U. S. A. tulsó végén levő egyetembe robooghatnak. A quaestura napokra pontosan kiszámítja a tandíjat és a maradékot csekken átutalja az új egyetemhez. Ez a lelketlen gyökértelenségnek, az egyetemi futurizmusnak paralízis progresszívája. Ez a kultura halála. Mert a kultura mindig közösségek örganikus tudata. Mi is a halál felé roboogunk, ha idejében nem szervezkedünk ellene. Az ellenszereket nem lehet két szóban összefoglalni, de e lap hasábjain még alkalmunk lesz sok utmutatással szolgálni. Addig is egy fontos elvet előrebocsátunk.

A múltban az említett individualizmus folytán az egyén szétépte a láncokat, amelyek őt a szerves közösségekhez fűzték. Hány diák tépte ki magát a faluból, az egyházból, a rokonok és a család köréből, hogy mint egy mellveregető Ibsen-hős, egy Übermensch hirdethesse valamely IV. emeleti legénylakás vockában:

„Legerősebb a legegyedülállóbb.”

Napjainkban beállt az egyetemes kulturális katzenjammer és szörnyű sebekkel oldalunkon botorkálunk vissza a régi közösségekhez („Hazamegyek a falumba”. Ady.) Ezért lett az egész mai irodalom falurajongó. De Móricz Zsigmondék még nem fedezték fel a családot. Ravasz László és Mécs László azonban egy másik közösséghez vezették vissza az embert: az egyházközösséghez. Ezekből a jelenségekből vonja le az ifjuság a következményeket: nem elrúgni magunk alól a kollektív közösségeket, hanem belékapcsolódní minden energiánkkal azok ujjászervezésébe, kezdve a családközösségen, a falun át az egyházig, államig. Organikussá tenni a mugunk életét és az elrészvénytársaságiasodott közösségeket is, minő elsősorban a diákság mai amorf élete. Ezzel az egész jövő magyar középosztály és minden egyes diák választhat az örök élet és az örök halál közt. Ma a halál nagyon közel kaszál hozzánk, egyetemeinkhez és egész kulturföleányünkhöz. Ha nem lépünk a jelzett útra, akkor úgy lesz, ahogy Ady Endre mondta:

„cirkuszponyvák

bohóc-sorsa leng előttünk”.